

УДК 336.7

**PROBLEMS OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE
ПРОБЛЕМАТИКА ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ****Нnyderuk I. / Гнидюк І.***Candidate of Sciences (Economics), prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-6724-7740

Romanovska Yu. / Романовська Ю.*Candidate of Sciences (Economics), prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-1099-0787

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics**of the State University of Trade and Economics, Vinnitsia, Soborna St, 87, 21050**Вінницький торговельно-економічний інститут Державного**торговельно-економічного університету, Вінниця, вул. Соборна, 87, м. Вінниця, 21050*

Анотація. В роботі розглядається особливості функціонування фінансового ринку в кризових умовах. Наведено тенденцію спаду кількості комерційних банків в Україні. Обґрунтовано чинники, що зумовлюють спад рівня інвестиційної привабливості. Досліджено динаміку змін кількості страхових компаній, що надають «life» та «non-life» послуги, за останні п'ять років. Досліджено, що причинами спаду розміру валових страхових премій СК за останні п'ять років є економічні труднощі в Україні. Доведено, що фінансовий ринок України стикається зі значними проблемами, які ускладнюють його розвиток та негативно впливають на економіку країни.

Ключові слова: фінансовий ринок, комерційний банк, страхова компанія, інвестиційна привабливість, проблематика.

Вступ.

Фінансовий ринок є важливим складовим елементом економіки будь-якої країни. Україна не є винятком. Фінансовий ринок України складається з багатьох субринків, таких як грошовий ринок, ринок цінних паперів, валютний ринок, ринок кредитування та страхування. Стан та динаміка фінансового ринку в Україні визначається багатьма факторами, такими як стан економіки, політична ситуація, міжнародні відносини, рівень інфляції, банківська система та інші. Також на фінансовому ринку України існує ряд проблем, такі як недостатній рівень розвитку банківської системи, низький рівень фінансової грамотності населення та недостатній рівень доступності фінансових послуг для всіх верств населення.

Основний текст.

Проблематиці фінансового ринку в Україні присвятили свої праці такі вчені як Л. Шамілева, О. Василик, І. Чуницька, С. Онишко, Л. Гаряга, Г. Козоріз, І. Школьник та інші. Проте проблеми функціонування фінансового ринку в кризових умовах (коронакриза, воєнний стан) потребують подальших досліджень.

Щоб точніше виокремити проблеми фінансового ринку в Україні, варто оцінити кожен його сегмент окремо. Найбільш масштабним учасником фінансового ринку є комерційні банки, саме вони зосереджують величезну кількість фінансових активів. Кількість комерційних банків постійно змінюється: засновуються нові або ліквідуються старі. Також не є сталим

показник кількості банків з вітчизняним або іноземним капіталом. Дослідження показують динаміку змін кількості комерційних банків із іноземним та вітчизняним капіталом за останні 5 років. Причинами таких змін є ряд факторів, а саме нестабільна політична ситуація, що призвела до банкрутства багатьох банків, низька ліквідність, високі вимоги регулювання банківської діяльності, зміна технологій та змінні потреби клієнтів, присутність корупції та недостатня дисциплінарна відповідальність, також на банківську діяльність негативно впливають військові дії в Україні. Це все змушує ліквідуватися безліч маленьких банків, які не в змозі прибутково працювати у таких умовах. В контексті змін на ринку фінансових послуг, банки, які здатні адаптуватися до нових вимог і технологій, мають більші шанси залишитися на ринку і успішно конкурувати з іншими гравцями [1-2].

Загалом, наслідки скорочення кількості банків в Україні можуть бути складними та багатогранними. Це може вплинути на фінансову стабільність країни та її розвиток в довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим, важливо, щоб регуляторні органи та банки працювали разом для забезпечення ефективного та стабільного банківського сектору, який відповідає потребам економіки та суспільства в цілому. Також можливим варіантом є залучення іноземних банків на ринок України, що може збільшити конкуренцію та забезпечити доступніші банківські послуги для споживачів.

Стан фінансового ринку можна простежити за рівнем інвестиційної привабливості України. Інвестиції можуть допомогти розвитку економіки країни, забезпеченню створення нових робочих місць та збільшенню доходів населення. В 2020 та 2022 роках відбувся суттєвий спад іноземних інвестицій в Україну. У 2020 році таку ситуацію спричинила коронакриза, яка сильно вдарила по економічній ситуації в країні, а 2022 р. – повномасштабне вторгнення РФ, що призвело до кризового стану економіки взагалі. Через таку економічну нестабільність інвестори не охоче вкладають кошти, бо розуміють високу ризикованість таких дій.

З дослідження простежується, що протягом п'яти років індекс інвестиційної привабливості постійно змінювався, проте порівнюючи з 2018 роком зрештою зменшився. Найменшим цей показник був у першій половині 2022 року (2,17), це пов'язано із війною в Україні та масованими ракетними атаками на інфраструктуру країни. Проте у другій половині 2022 року він все ж таки зріс (2,48). Причиною такого покращення стало надання Україні статусу кандидата в ЄС, а також відміна квот та мит на український експорт [1-3].

В цілому, чинниками, що зумовлюють спад рівня інвестиційної привабливості є: 1) політична нестабільність: військові дії на території України та відповідно нестабільна економіка відлякують інвесторів, що шукають стабільності та дохідності від своїх вкладень; 2) високий рівень корупції: одна з найбільших проблем в Україні, що підриває довіру інвесторів, оскільки вона може призвести до неправильного використання інвестиційних коштів та порушення законів; 3) вагомий податковий тягар для інвесторів: високі податкові ставки та складна система оподаткування можуть бути перешкодою для інвесторів, оскільки вони можуть призвести до зменшення прибутків та

збільшення витрат; 4) низька якість інфраструктури: погана якість доріг, залізниць, портів та аеропортів може призвести до затримок та додаткових витрат для інвесторів, які намагаються розмістити свої активи в Україні. Тим більше під час війни ця тема є особливо критичною, адже багато інфраструктурних об'єктів знищено або пошкоджено; 5) нестабільність валютного курсу: це може призвести до збитків для інвесторів, оскільки зміни в курсах можуть зменшити їхні доходи та збільшити ризик збитків та інші.

Отже, інвестиційний клімат може впливати на стан фінансового ринку в Україні, оскільки інвестори зазвичай шукають стабільні і перспективні ринки для своїх інвестицій. Якщо інвестиційний клімат в країні є сприятливим, то інвестори можуть бути більш зацікавлені в розміщенні своїх коштів на фінансовому ринку України. Це може призвести до збільшення попиту на фінансові інструменти та зростання цін на ці інструменти, такі як акції, облігації тощо.

Ще одним масштабним сегментом фінансового ринку є страхові компанії, адже вони – захист від ризиків при здійсненні операцій на фінансовому ринку. Щоб оцінити стан страхового сектору в Україні, було досліджено динаміку змін кількості страхових компаній (СК), що надають «life» та «non-life» послуги, за останні п'ять років. Досліджено, що кількість страхових компаній суттєво зменшилась протягом п'яти років: у сфері «life» на 17 установ, «non-life» - 125. Скорочення кількості страхових компаній в Україні може бути пов'язано з кількома факторами. По-перше, український ринок страхування є досить конкурентним, і не всі компанії можуть успішно конкурувати з більш сильними гравцями на ринку. По-друге, деякі страхові компанії можуть зазнавати фінансових труднощів, що може призвести до їх банкрутства або злиття з іншими компаніями. Це пов'язано зі зниженням попиту на певні види страхування, зміною економічної ситуації в країні, або неефективним управлінням фінансовими ресурсами компанії. По-третє, на ринку страхування діє ряд регуляторних обмежень та вимог, які можуть стати непереборними бар'єрами для деяких компаній. Наприклад, вимоги до обов'язкового мінімального статутного капіталу, або вимоги щодо фінансової стійкості компанії [1-3]. Також підкреслимо, що зниження рівня валових страхових премій СК може мати різні наслідки для фінансового ринку в залежності від контексту та конкретних обставин. Серед них такі як: ризик недостатньої фінансової здатності страхових компаній. Це призводить до зростання ймовірності банкрутства страхових компаній, що може вплинути на довіру до фінансової системи в цілому; зниження рівня страхових премій може зменшити обсяги інвестицій страхових компаній, оскільки вони отримують менше грошей від клієнтів; зменшення валових страхових премій призводить до зменшення кількості грошей, що перетинають страховий ринок.

Висновки.

Отже, з проведеного дослідження виокремлено наступні проблеми фінансового ринку України: 1) скорочення кількості банківських установ, що призводить до низького рівня конкуренції і обмеження вибору клієнта; 2) несприятливий інвестиційний клімат, який знижує рівень інвестицій в країну,

наслідком цього є повільний економічний ріст держави; 3) корупційні ризики. Україна має високий рівень корупції, що може вплинути на функціонування фінансових установ та надання фінансових послуг; 4) високий рівень заборгованості. Україна має високий рівень заборгованості перед міжнародними фінансовими установами та інвесторами, що може обмежувати доступ до зовнішніх джерел фінансування та ускладнювати функціонування фінансового ринку; 5) нестабільність політичної та безпекової ситуації в країні перешкоджає стабільному розвитку фінансового ринку України, зокрема повномасштабне вторгнення РФ. Загалом, фінансовий ринок України стикається зі значними проблемами, які ускладнюють його розвиток та негативно впливають на економіку країни. Для подолання цих викликів потрібні комплексні заходи з підвищення фінансової грамотності населення, зниження банківських ставок та підвищення рентабельності банків, поліпшення законодавчої бази та забезпечення захисту прав споживачів. Крім того, держава повинна сприяти розвитку фінансового ринку та стимулювати інвестиції в економіку країни. Однак, досягнення вирішення цих проблем потребує часу та систематичних зусиль.

Література:

1. Гнидюк І., Складанюк М. Розвиток digital-технологій на ринку фінансових послуг України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1642> (дата звернення 12.05.2023) DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-54>.
2. Романовська Ю., Паршивлюк Д. Оцінка фінансової безпеки банківських установ України. *Інвестиції: практика та досвід* № 4 (2023). URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1096/1105> (дата звернення 12.05.2023) DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.4.96>
3. Дворак І. М., Марценюк І. І. Інвестиційні інструменти на фінансовому ринку України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: економіка*. 2021. С. 38–44.

References

1. Hnydiuk I., Skladanyuk M. (2022) Rozvitok digital-tehnologij na rinku finansovih poslug ukrayini v umovah voyennogo stanu [The development of digital technologies in the market of financial services of Ukraine in the conditions of martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*.
2. Romanovska Yu., Parshivlyuk D. (2023) Ocinka finansovoyi bezpeki bankivskih ustanov Ukrayini [Assessment of financial security of banking institutions of Ukraine]. *Investiciyi: praktika ta dosvid - Investments: practice and experience*.
3. Dvorak I. M., Marcenyuk I. I. (2021) Investicijni instrumenti na finansovomu rinku Ukrayini: problemi ta perspektivi [Investment instruments on the financial market of Ukraine: problems and prospects]. *Series: economy Naukovij visnik Uzhgorodskogo nacionalnogo universitetu. Seriya: ekonomika - Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*.

Abstract. The work examines the peculiarities of the functioning of the financial market in crisis conditions. The trend of decline in the number of commercial banks in Ukraine is given. The factors causing the decline in the level of investment attractiveness are substantiated. The dynamics of changes in the number of insurance companies providing "life" and "non-life" services over the

past five years were studied. It has been investigated that the reasons for the decline in gross insurance premiums over the past five years are economic difficulties in Ukraine. It has been proven that the financial market of Ukraine faces significant problems that complicate its development and negatively affect the country's economy.

Key words: *financial market, commercial bank, insurance company, investment attractiveness, problems.*

Стаття відправлена: 12.05.2023 р.
© Гнидюк І.В., Романовська Ю.А.